

KEES VAN DONGEN, 1877-1968

PORTRETTIST VAN EEN TIJDVAK

DOOR ALEX DE HAAS

KRANTEN en andere publiciteitsmedia hielden ons, als ging het om het verscheiden van een regerend vorst, van uur tot uur op de hoogte met bijzonderheden omtrent het naderende einde. Dat kwam op 28 mei 1968. Toen sloot de in Delfshaven geboren en getogen, doch in 1929 tot Fransman genaturaliseerde schilder Cornelis Theodorus Maria (genoemd Kees) van Dongen voor eeuwig de ogen.

Vluchtig rees de vraag of zijn necrologie nog wel in een Rotterdams Jaarboekje thuishoorde, een vraag die metéén van tafel gewuifd werd. Kees van Dongen eigenlijk geen Rotterdammer meer? Och kom! Elke stadgenoot die het voorrecht genoot hem, in welke levensfase dan ook, te ontmoeten, weet beter. Mogelijk waren zijn Rotterdamse karaktereigenschappen zelfs medebepalend voor de uitzonderlijke plaats welke hij, zowel in het mondaine, als in het artistieke leven van Parijs innam. Hij was namelijk evenmin de ongelikte beer, als de serviele ogendienaar der rijken, waartoe de legenden hem omdichtten, maar hij was nuchter-Rotterdams genoeg om de publiciteitswaarde van welke-image-dan-ook in te zien, en hij liet de verhalen voor wat zij waren.

In werkelijkheid was hij een geboren schilder, misschien niet eens zoveel groter, maar wel internationaler van allure dan Breitner en Jan Sluyters dat waren, en hij heeft gewerkt, gewerkt met potlood, met houtskool, krijt, pastel, water- en olieverven, en dat vanaf zijn 15de tot rond zijn 85ste jaar, toen hand en geest hun lenigheid verloren. Naar Parijse trant hield hij glorieuze 'ontvangsten', en hij nam ijverig deel aan de bijeenkomsten waar 'le tout Paris' zich vertoonde, maar ook dat zag hij als een onvermijdelijk onderdeel van zijn levenstaak: temidden van het bontste feestgewoel bleef hij de geïnteresseerde toeschouwer, die uitzag naar onderwerpen voor nieuwe schilderijen, en naar relaties voor te verwachten portret-opdrachten. Want ook daarin is hij zijn Rotterdamse aard trouw gebleven: hij verloor nimmer de zakelijke aspecten van zijn stiel uit het oog.